

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Ostravě rozhodl samosoudkyní Mgr. Jarmilou Úředníčkovou v právní věci

žalobce: J. T.
zastoupen Mgr. Danou Galuszkovou, advokátkou
sídlem 737 01 Český Těšín, Masarykovy sady 27

proti
žalované: Česká správa sociálního zabezpečení
sídlem 225 08 Praha 5, Křížová 25

o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 10. 11. 2023, ve věci žádosti o zvýšení procentní
výměry starobního důchodu za vychované děti

takto:

- I. Žaloba **se zamítá.**
- II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

1. Žalobou podanou v zákonné lhůtě se žalobce domáhal zrušení v záhlaví označeného rozhodnutí žalované, jímž žalovaná zamítla jeho námitky proti rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení ze dne 4. 9. 2023 č. j. X, kterým byla zamítnuta žádost žalobce o zvýšení starobního důchodu o částku zvýšení za vychované děti, a to pro nesplnění

Shodu s prvopisem potvrzuje I.M.

podmínek ustanovení článku II zákona č. 321/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů, a uvedené rozhodnutí správního orgánu I. stupně bylo potvrzeno.

2. Žalobce namítal, že žalovaná mylně vychází z předpokladu, že začal o děti pečovat až ode dne 9. 3. 2005, tj. od data právní moci rozsudku Okresního soudu v Karviné č. j. 42 Nc 110/2003-82, jímž bylo rozhodnuto o výchově, výživě a úpravě poměrů k nezletilým dětem pro dobu po rozvodu manželství žalobce a matky dětí. Zdůraznil, že den nabytí právní moci citovaného rozsudku není skutečným dnem, kdy začal o děti pečovat. Uvedl, že matka opustila společnou domácnost již v květnu 2003 a od té doby o děti pečoval. Pravdivost uvedeného tvrzení vyplývá i z odůvodnění rozsudku. Jeho výlučná péče o nezletilé děti tedy jednoznačně trvala o dva roky déle, než předpokládá žalovaná a není proto pravdou závěr žalované, že péče matky o děti skončila v době, kdy všechny tři děti byly starší 11 let. Co se týká péče o děti v době do května 2003, kdy matka opustila žalobce i všechny tehdy nezletilé děti, tak ani v této době nelze jednoznačně tvrdit, že o děti ve výrazně větší míře pečovala matka. S ohledem na věkové rozdíly dětí, byla matka dětí na mateřské, resp. rodičovské dovolené od doby narození nejstaršího syna J. do tří let nejmladší dcery M. Ta ve svých třech letech začala navštěvovat mateřskou školu a v té době také matka začala pracovat na poloviční úvazek. V době, kdy nezletilá M. nastoupila na základní školu, začala matka dětí pracovat na plný pracovní úvazek. Pracovala jako švadlena v tehdejšímu podniku Perex v Českém Těšíně. Nejméně tedy od té doby byl podíl na výchově nezletilých dětí mezi rodiči zcela vyrovnaný. Oba rodiče pracovali v dělnických profesích. Matka pracovala pouze na ranní směny, on na směny střídavě v režimu 2x2x2. Tzn., že v době, kdy měl dvě noční směny a dva dny volna, se také on celodenně věnoval péči o děti. Výše výdělku matky v tomto případě nebyla snižována ani z důvodu překážek v práci z důvodu potřeby péče o děti. Děti byly zdravé. Období, kdy je možné připustit, že se matka starala o nezletilé děti ve větší míře než on, trvalo maximálně do roku 2000, tj. do věku 6 let dcery M., do věku 8 let syna J. a věku 9 let syna J. V následujícím období let 2000 – 2003 již byl podíl péče o děti, a tedy i důsledky na profesní uplatnění a případný kariérní postup obou rodičů stejný a od roku 2003 již pečoval o děti výlučně on v obdobích, která byla přesně specifikována v jeho dřívějších podáních. Jestliže má matka dětí důchod, nebo nárok na důchod, za období od roku 2000 menší než on, potom to v žádném případě není v důsledku péče o děti. Žalobce poznamenal, že je-li výchovné koncipováno jako genderově neutrální, potom je povinností správního orgánu při posuzování každého jednotlivého případu postupovat v souladu s touto koncepcí. Není možné rozhodovat konkrétní případ podle obecných statistik, obecně přijímaných předpokladů a nevyhodnocovat řádně každou žádost o výchovné podle konkrétních objektivních okolností. Žalovaná také uvádí, že pro případy, v nichž mezi rodiči dětí nastane spor o to, kdo z nich zajišťoval výchovu ve větším rozsahu, je zaveden nový typ správního řízení, tzv. řízení o uznání výchovy dítěte, které je vedeno na příslušných okresních správách sociálního zabezpečení, a jehož smyslem je autoritativní vyřešení právě této otázky. Informaci o této formě obrany ani příležitost ji využít však vůbec nedostal, nebylo mu umožněno ji využít. Nedostalo se mu v tomto smyslu žádného poučení. Proto postupoval přesně v souladu s poučením, která mu žalovaná sdělila, a proto mu nyní nemůže přičítáno k tíži, že jiné formy obrany nevyužil.
3. Žalovaná v písemném vyjádření navrhla zamítnutí žaloby. Předně odkázala na příslušnou právní úpravu a na obecná východiska. Konstatovala, že ze spisové dokumentace žalobce –

poživatele starobního důchodu – vyplývá, že uplatnil dne 29. 9. 2022 u Okresní správy sociálního zabezpečení Karviná žádost o zvýšení starobního důchodu za vychované děti, a to syna J. T. (narozeného dne X) v době od narození do zletilosti, syna J. T. (narozeného dne X) v době od narození do zletilosti, a dceru M.R. (dříve T., narozenou dne X) v době od narození do zletilosti. V žádosti současně uvedl, že o děti v menším rozsahu pečoval též druhý rodič. K posouzení nároku na zvýšení starobního důchodu za vychované děti bylo žalované předloženo i vyjádření matky: „Prohlášení rodiče o péči o dítě“, v němž tato nesouhlasí s přiznáním zvýšení starobního důchodu za vychované děti otci, když sama uvádí, že v největším rozsahu pečovala o syna J. T. od narození do 12 let, o syna J. T. od narození do 11 let, a o dceru M. T. od narození do 9 let dle rozhodnutí soudu, teprve pak podle ní o děti pečoval žalobce. Žalovaná zdůraznila, že z hlediska účelu výchovného je proto třeba považovat za osobu, která výchovu zajišťovala ve větším rozsahu, tu z pečujících osob, v jejíž kariéře se ve větším měřítku projevovaly složky výchovy, které mohly s ohledem na svůj charakter negativně ovlivnit délku doby zaměstnání a výdělky pečující osoby, tj. kdy péče musela být zajišťována „na úkor“ možné pracovní aktivity. Nejvýznamnější dopad na pracovní kariéru má výchova dítěte zejména v jeho předškolním věku a v prvních letech povinné školní docházky. V pozdějším období jsou již děti samostatné, alespoň v tom směru, že není třeba z důvodu zajištění jejich výchovy přerušovat kariéru. Jeví se tedy přirozené, že výchovné má ze své podstaty náležet tomu z rodičů, který se výchově více věnoval právě v raném stádiu života dítěte, což bývá obvykle matka. O uznání výchovy pro muže pak lze uvažovat zejména v případech, kdy péče matky skončila z jakýchkoliv důvodů (např. rozvod, prokazatelně faktické opuštění dítěte, vážná nemoc, úmrtí) ve velmi nízkém věku dítěte nebo kdy dítě bylo ve velmi nízkém věku svěřeno do výchovy otce, přičemž výchova měla prokazatelně negativní vliv na jeho pracovní kariéru. Výchova každého dítěte se posuzuje zvlášť, a to od narození do jeho zletilosti (tj. do 18 let) s tím, že celá částka výchovného za výchovu konkrétního dítěte náleží té osobě, která výchovu tohoto dítěte zajišťovala ve větším rozsahu. Žalovaná uvedla, že při posuzování žádosti žalobce vycházela především z rozsudku Okresního soudu v Karviné ze dne 9. 2. 2005, č. j. 42 Nc 110/2003-82, který nabyl právní moci 9. 3. 2005 a který schválil dohodu rodičů o výchově, výživě a úpravě poměrů pro dobu po rozvodu manželství žalobce. K datu 9. 3. 2005 bylo J.T. (nar. X) X let, J. T. (nar. X) X let a dceři M. R. (dříve T., nar. X) X let. Z pohledu požadavku na péči v největším rozsahu je proto nepochybné, že u všech dětí je tato podmínka zcela naplněna u manželky žalobce. V předmětné věci se tak sice jedná o situaci, kdy péče matky skončila z důvodu rozvodu, avšak k němu došlo až v době, kdy všechny tři děti byly starší jedenácti let. Při sledování podmínky péče v největším rozsahu proto lze tuto péči přisoudit manželce žalobce. Nicméně je-li žalobce přesvědčený, že se o všechny tři děti staral defacto výhradně on již od jejich narození, pak pro tyto případy, v nichž mezi rodiči dětí nebo jinými pečujícími osobami nastane spor o to, kdo z nich zajišťoval výchovu ve větším rozsahu, je zaveden nový typ správního řízení, tzv. řízení o uznání výchovy dítěte, které je vedeno na příslušných okresních správách sociálního zabezpečení, a jehož smyslem je autoritativní vyřešení právě této otázky. Pokud je žalobce přesvědčen, že to byl on, který o děti pečoval ve větším rozsahu než jeho manželka, má možnost obrátit se na příslušnou okresní správu sociálního zabezpečení a v rámci správního řízení tuto otázku vyřešit. Z dokladů, které žalobce žalované poskytl, a které jsou založeny v evidenci žalované, tak nevyplývají žádné pochybnosti v tom směru, že by matka nezajišťovala výchovu (jako celek) ve větším rozsahu. Ze všech uvedených důvodů je proto žalovaná přesvědčena, že ve věci postupovala v souladu se zákonem.

4. V replice k vyjádření žalované žalobce poznamenal, že žalovaná znovu mylně vychází z předpokladu, že začal o děti pečovat až ode dne 9. 3. 2005, kdy nabyl právní moci rozsudek Okresního soudu v Karviné č. j. 42 Nc 110/2003-82, jímž bylo rozhodnuto o výchově, výživě a úpravě poměrů k nezletilým dětem pro dobu po rozvodu manželství jejich rodičů. Zopakoval, že matka dětí opustila společnou domácnost již v květnu 2003 a od té doby o děti pečoval on. Pravdivost tohoto tvrzení plyne i z odůvodnění rozsudku, jímž navrhoval provést důkaz. Jeho výlučná péče o nezletilé děti tedy jednoznačně trvala o dva roky déle, než předpokládá žalovaná, a není proto pravdivý závěr žalované, že péče matky o děti skončila v době, kdy všechny tři děti byly starší 11 let. Žalobce dále zopakoval svou žalobní argumentaci.
5. Ze správního spisu bylo zjištěno, že Česká správa sociálního zabezpečení rozhodnutím ze dne 4. 9. 2023 č. j. X zamítla žádost žalobce o zvýšení starobního důchodu o částku zvýšení za vychované děti pro nesplnění podmínek ustanovení článku II zákona č. 323/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů. Proti uvedenému rozhodnutí podal žalobce námitky, o nichž žalovaná rozhodla žalobou napadeným rozhodnutím. Správní orgán vycházel ze zjištění, že žalobce podal dne 14. 2. 2023 žádost o zvýšení starobního důchodu z důvodu výchovy tří dětí, a to J. T., nar. X, J. T., nar. X a M. R., nar. X. Součástí spisové dokumentace je prohlášení matky dětí paní E. B. T. ze dne 8. 3. 2023, v němž uvedla a stvrdila svým podpisem, že s prohlášením žalobce, že v největším rozsahu v době od narození do zletilosti pečoval o děti J. T., J. T. a M. T., nesouhlasí, protože o J. T. pečovala od jeho narození do 12 let, o J. T. pečovala od jeho narození do 11 let a o M. T. pečovala od narození do jejích 10 let dle rozhodnutí soudu. Poté o děti pečoval jejich otec. Ve spisové dokumentaci je i rozsudek Okresního soudu v Karviné ze dne 9. 2. 2005 č. j. 42 Nc 110/2003-82, který nabyl právní moci 9. 3. 2005, jímž soud schválil dohodu rodičů E. T. a otce J. T. o výchově, výživě a úpravě poměrů nezletilých dětí pro dobu po rozvodu manželství rodičů, dle níž nezletilé děti J. T., nar. X, J. T., nar. X a M. T., nar. X byly svěřeny do výchovy otce a počínaje dnem 1. 3. 2005 se matka zavázala platit na výživu nezletilého J. částkou 600 Kč měsíčně, na výživu nezletilého J. 600 Kč měsíčně a na výživu nezletilé M. 500 Kč měsíčně. Bylo rozhodnuto o tom, že tato úprava výchovy a výživy je platná i pro případ rozvodu manželství. V odůvodnění uvedeného rozsudku se konstatuje, že provedenými důkazy bylo zjištěno, že poté, co bylo v září 2003 vydáno soudem rozhodnutí ve vztahu k nezletilým dětem – výchově a výživě, došlo k tomu, že matka dětí začala osobně pečovat o nezletilou M. a J., otec začal pečovat o nezletilého J. V současné době se nezletilý J. nachází i nadále ve výchově matky, nezletilá dcera M. pak odešla v květnu 2004 ke svému otci, kde se spolu s nezletilým J. zdržuje do současné doby. V odůvodnění uvedeného rozsudku se rovněž konstatuje, že rozsudkem Okresního soudu v Karviné ze dne 24. 9. 2003, č. j. 42 Nc 110/2003-55 byli nezletilý J. T. a nezletilá M. T. svěřeni do výchovy matky, nezletilý J. T. byl svěřen do výchovy otce a od 1. 10. 2003 byla otci uložena povinnost platit na výživu nezletilé M. částku 800 Kč měsíčně a na výživu nezletilého J. 1 000 Kč měsíčně. Matce byla uložena povinnost k placení výživného ve prospěch nezletilého J. částkou 600 Kč měsíčně a dále jí byla uložena povinnost zaplatit na dlužném výživném pro nezletilého J. za dobu od 1. 5. 2003 do 30. 9. 2003 částku 2 000 Kč měsíčně ve lhůtě 3 dnů od doručení rozsudku. Stejným způsobem okresní soud rozhodl o výchově a výživě nezletilých dětí pro dobu po rozvodu manželství rodičů. V citovaném rozsudku se dále uvádí, že usnesením Krajského soudu v Ostravě ze dne 27. 10. 2004 č. j. 56

Co 154/2004-68 byl uvedený rozsudek Okresního soudu v Karviné ze dne 24. 9. 2003 zrušen a věc byla okresnímu soudu vrácena k dalšímu řízení, konec citace.

6. Podle ust. § 34a odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb., ve znění zákona č. 323/2021 Sb., o důchodovém pojištění, výše procentní výměry starobního důchodu, na který vznikl nárok podle § 29 odst. 1, 2 nebo 3 nebo podle § 31, se na žádost zvyšuje ode dne, od něhož se tento důchod přiznává, za každé dítě, které pojištěnec vychoval.
7. Podle ust. § 34a odst. 2 věty první téhož zákona, zvýšení za 1 vychované dítě činí od 1. 1. 2023 částku 500 Kč měsíčně.
8. Podle ust. § 34a odst. 3 téhož zákona, dítě se pro účely zvýšení procentní výměry starobního důchodu podle odst. 1 (dále jen „zvýšení za vychované dítě“) považuje za vychované, jsou-li splněny podmínky výchovy dítěte podle § 32 odst. 4; tyto podmínky platí i v případě, že o dítě osobně pečuje nebo pečoval muž. Výchovu téhož dítěte nelze pro účely zvýšení za vychované dítě současně započítat více osobám; vychovávalo-li dítě více osob, přihlíží se k výchově dítěte jen u té osoby, která o dítě osobně pečovala v největším rozsahu. Při zvýšení za vychované dítě se přihlíží jen k výchově toho dítěte, které jako vychované pojištěnec uvedl v žádosti o přiznání starobního důchodu; není-li tato podmínka splněna, zvýšení za vychované dítě nenáleží.
9. Podle článku II. přechodných ustanovení k zákonu č. 323/2021 Sb., věty první, druhé a třetí, podmínky výchovy dítěte se pro účely zvýšení podle bodu 1 posuzují u všech pojištěnců podle právních předpisů účinných ke dni, od něhož byl starobní důchod přiznán, pokud se dále nestanoví jinak; tyto podmínky platí i v případě, že o dítě osobně pečoval muž. Výchovu téhož dítěte nelze pro účely zvýšení podle bodu 1 současně započítat více osobám. Vychovávalo-li totéž dítě více osob, přihlíží se k výchově dítěte jen u té osoby, která o dítě osobně pečovala v největším rozsahu; to platí i v případě, že u téhož dítěte byla jeho výchova zohledněna při stanovení důchodového věku ženy.
10. Krajský soud konstatuje, že z důvodové zprávy k zákonu č. 323/2021 Sb., kterým byl změněn zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, se v obecné části podává, že smyslem výchovného je ocenit osoby, které získaly významnou zásluhu z hlediska budoucnosti financování základního důchodového pojištění tím, že dlouhodobě zajišťovaly výchovu dítěte, čímž se (obvykle) postaraly o přínos nového pojištěnce do systému. Výchovné je koncipováno jako finanční částka v pevně stanovené výši (počáteční hodnota je 500 Kč), o kterou se zvýší zásluhová část (do 31. 12. 2022 procentní výměra) starobního důchodu pojištěnce (muže či ženy), který zajišťoval výchovu konkrétního dítěte v největším rozsahu. V případě péče o více dětí se tato částka násobí počtem těchto dětí. Vzhledem k tomu, že osobami, které výchovu dětí v největším rozsahu zajišťovaly, jsou převážně ženy, docílí se tímto opatřením částečného snížení často kritizovaného rozdílu mezi průměrným starobním důchodem žen a mužů. Opatření směřuje jak na důchody, které budou přiznávány v budoucnu, tak na důchody přiznané v období před datem účinnosti nové právní úpravy. Z důvodové zprávy, a to z pasáže pod písmenem A. – Zhodnocení platného právního stavu, odůvodnění hlavních principů a vysvětlení nezbytnosti navrhované úpravy – se podává, že lze konstatovat a statistickými údaji dokumentovat, že zajišťování výchovy dětí zpravidla ovlivňuje pracovní kariéru pečujících osob, tedy výši jejich výdělků a délku získané doby pojištění, což se může negativně projevat na výši jejich důchodového nároku a zhoršit tak celkově jejich postavení ve srovnání s osobami, které sice do základního důchodového pojištění finančně přispívaly,

avšak o přínos a výchovu nového pojištěnce se nezasloužily, anebo se o ně zasloužily pouze v menším rozsahu. Za účelem zmírnění negativních dopadů výchovy na celkovou výši starobního důchodu pečujících osob se ukazuje jako potřebné konstruovat nad rámec současných institutů další oceňovací opatření, které má potenciál zajistit další poměrně významné posílení důchodových nároků těchto osob.

11. Krajský soud se ztotožňuje se závěrem žalované, že částka zvýšení za vychované děti J. T., nar. X, J. T., nar. X a M.R., dříve T., nar. X žalobci nenáleží, neboť o tyto děti v rámci celého období od jejich narození do nabytí zletilosti osobně pečovala v největším rozsahu jejich matka paní E. B. T., nar. X. Prohlášení matky dětí ze dne 8. 3. 2023 koresponduje se zjištěními z výše citovaného rozsudku Okresního soudu v Karviné ze dne 9. 2. 2005 č. j. 42 Nc 110/2003-82, který nabyl právní moci 9. 3. 2005 o tom, že v době od narození do zletilosti dětí pečovala matka o nezletilého J. T. od narození do 12 let jeho věku, o nezletilého J. T. pečovala matka nezletilého od jeho narození do 11 let věku syna a o M. T. od jejího narození do 10 let jejího věku. V uvedeném rozsudku je zjištění z provedených důkazů o tom, že poté, co bylo v září 2003 vydáno první rozhodnutí ve vztahu k nezletilým dětem, které následně bylo rozsudkem krajského soudu zrušeno, začal žalobce pečovat o nezletilého J., čili až od jeho 11 let věku, matka osobně pečovala o nezletilou M. a J., dcera M. odešla ke svému otci v květnu roku 2004, čili ve věku jejich 10 let a syn J. T. byl nadále ve výchově matky. Z uvedeného je zřejmé, že o děti pečovala od narození dětí až do nabytí jejich zletilosti ve větším rozsahu matka dětí. Jestliže žalovaná v napadeném rozhodnutí učinila závěr, že otec, tedy žalobce, pečoval o děti ve větším rozsahu v období od 9. 3. 2005, není tento závěr správný s ohledem na výše uvedená zjištění z prohlášení matky dětí ze dne 8. 3. 2023 a citovaného rozsudku Okresního soudu v Karviné. Tato dílčí nepřesnost ovšem nemění nic na správném závěru žalované, že v největším rozsahu zajišťovala výchovu dětí od jejich narození do jejich zletilosti matka, nikoli žalobce. Jinými slovy řečeno, jestliže lze zvýšení procentní výměry starobního důchodu z důvodu výchovy dítěte přiznat pouze té osobě, která výchovu zajišťovala v největším rozsahu, přičemž výchova se pro tento účel posuzuje od narození dítěte až do nabytí jeho zletilosti jako jeden celek a v průběhu správního řízení bylo zjištěno, že výchovu syna J. zajišťovala v největším rozsahu jeho matka do 12 let jeho věku, výchovu syna J. do 11 let jeho věku a výchovu dcery M. do 10 let jejího věku, je toto období delší než období, kdy o tyto děti pečoval do jejich zletilosti žalobce. Závěr žalované, že podmínka výchovy těchto dětí v největším rozsahu stanovená článkem II zákona č. 323/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, nezbytná pro nárok na zvýšení starobního důchodu žalobce za vychované dítě, tak u žalobce splněna není.
12. Na základě výše uvedeného dospěl soud k závěru, že žaloba není důvodná a ve smyslu § 78 odst. 7 s.ř.s. ji zamítl.
13. O nákladech řízení rozhodl soud podle § 60 odst. 1 s.ř.s. tak, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení, neboť žalobce ve věci úspěch neměl a žalovaná podle § 60 odst. 2 s.ř.s. nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě do dvou týdnů ode dne doručení tohoto rozhodnutí. Kasační stížnost se podává ve dvou vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Brno, Moravské náměstí č. 6. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s.ř.s.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Ostrava dne 28. 11. 2024

Mgr. Jarmila Úředníčková
samosoudkyně